

Riktlinjer för hantering av regional rovdjursförvaltning avseende skyddsjakt, ersättningar för rovdjursangrepp samt bidrag till skadeförebyggande åtgärder inom Skåne län (konsoliderad version)

Bakgrund och syfte

En av rovdjurspolitikens intentioner är att de stora rovdjuren ska kunna spridas till sina naturliga utbredningsområden. Detta innebär stora utmaningar för de ansvariga myndigheterna och deras viltförvaltningsdelegationer eftersom förhållandena i det södra rovdjursförvaltningsområdet skiljer sig markant från förhållandena i Mellansverige, där merparten av de stora rovdjuren befinner sig idag. I Skåne är det på p.g.a. höga klövviltstätheter mycket goda ekologiska förutsättningar för återetablering av stora rovdjur inom länet. De socioekonomiska förutsättningarna är däremot sämre, eftersom länet karaktäriseras av många närliggande tamdjursbesättningar som fortfarande saknar rovdjursavvisande stängsel. Detta medför en risk för konflikt mellan människa och rovdjur. Sedan 2021 har förekomsten av varg ökat i Skåne. Detta dokument är en konsoliderad version av Viltförvaltningsdelegationens tidigare beslutade riktlinjer och nu beslutade ändringar.

Rutiner för länsstyrelsens beslut eller yttranden gällande ansökan om skyddsjakt efter skadegörande rovdjur

Bestämmelserna i § 28 jaktförordningen (1987:905) som reglerar den enskildes möjlighet att skydda sina tamdjur vid pågående rovdjursangrepp samt polismyndighets möjlighet att enligt 9 § jaktlagen (1987:259) avliva djur tas inte upp i detta dokument.

Under förutsättning att Naturvårdsverket fattat beslut att delegera rätten att besluta om skyddsjakt till ett enskilt län enligt 24 § jaktförordningen (1987:905) kan Länsstyrelsen fatta beslut om skyddsjakt i enlighet med förutsättningarna i 23 a § jaktförordningen. Där framgår att beslut om att skyddsjakt bland annat får fattas i syfte att förhindra allvarlig skada, förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning på problemet och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Skyddsjakt kan beviljas efter flera angrepp på tamdjur från samma rovdjursindivid, alternativt flera angrepp från individer inom ett och samma revir. För att en skyddsjaktionsansökan ska kunna beviljas ska stängsel som helt eller delvis (delvis gäller när stängsel ersätts med våtmark, vatten eller klippbranter) inhägnar tamdjur vara utformade enligt Jordbruksverkets föreskrifter nedan.

Jaktförordningen (1987:905), 23 a §

Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas

- 1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,*
- 2. av hänsyn till flygsäkerheten,*
- 3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller*
- 4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.*

SJVFS 2019:18–2019:22

Stängsel ska vara väl uppsatt och underhållet samt i övrigt utformat och anordnat på ett sådant sätt att djur som hålls inom stängslet eller drivs mellan stängsel inte skadas. Stängseltrådar och stängselnät ska vara väl sträckta.

Riktlinjer

Följande riktlinjer ska ligga till grund för beslut om skyddsjakt. I de fall Länsstyrelsen inte fått delegation att besluta om skyddsjakt ska riktlinjerna i stället ligga till grund för Länsstyrelsens yttrande till Naturvårdsverket. I varje enskilt beslut om skyddsjakt ska villkoren utformas så att jakten riktas mot den skadegörande individen.

En drabbad djurägare som vill ansöka om skyddsjakt bör göra det skyndsamt efter att en besiktning konstaterat rovdjursangrepp, och handläggas skyndsamt på myndigheten efter inkommen ansökan. Detta för att möjliggöra en effektiv jakt på den skadegörande rovdjursindividen. Jaktledare ska vara den skadedrabbade själv, eller den som han eller hon utser. Länsstyrelsen kan i mån av resurser erbjuda särskilt tränade hundekipage för spårning, om det är praktiskt användbart vid skydds jaktens genomförande.

Skydds jakt efter lodjur som angripit tamdjur

Utöver antal angrepp bör en sammantagen bedömning göras i varje enskilt fall.

- Innan länets miniminivå för lodjur är uppfylld bör en skydds jaktansökan övervägas tidigast efter 4 angrepp inom en radie av 12,5 km¹ och inom en 12-månadersperiod.
- Om länets miniminivå för lodjur är uppfylld bör en skydds jaktansökan övervägas tidigast efter två angrepp av inom en radie av 12,5 km och inom en 12-månadersperiod.
- I områden som haft licensjakt på lodjur under de förevarande tre åren bör skydds jakt övervägas tidigast efter ett angrepp på tamdjur.

Efter ett första angrepp i en besättning ska djurägaren erbjudas akutåtgärder. För att ett ytterligare angrepp på samma besättning ska vara skydds jaktgrundande ska akutåtgärder ha vidtagits.

Skydds jakt efter lodjur som angripit hägnat vilt

Enligt gällande författning (§ 9 NFS 2002:20) ska vilthägn vara konstruerade så att de hindrar de djur som hålls i hägnet samt

¹ Inom inventeringsarbetet används avståndskriteriet 25 km för att särskilja lodjursföryngringar (NFS 2007:10). Angrepp inom 12,5 km och inom en 12-månadersperiod bedöms vara gjorda av samma individ om inga andra uppgifter tyder på motsatsen.

hundar att ta sig in eller ut. Enligt NFS 2008:16 allmänna råd är vissa verksamheter, däribland vilthägn, betydligt mer skadeutsatta än andra. En grundförutsättning för att bedriva en verksamhet av sådant slag är därför att anläggningen redan från början är byggd för att viltskador inte kan uppkomma. Upprepade angrepp i hägn som uppfyller nuvarande krav och som är kompletterade med två eller flera eltrådar i överkant kan vara motiv för skyddsjakt.

- Skyddsjakt bör övervägas efter tre angrepp inom en radie av 12,5 km¹ och inom en 12-månadersperiod i anläggningar som är konstruerade enligt gällande regler och där förebyggande åtgärder är vidtagna.

Skyddsjakt efter varg som angripit tamdjur

Den geografiska enhet som normalt anges för antal angrepp är län alternativt revir. Utöver antal angrepp bör hänsyn tas till om individen är genetiskt betydelsefull för den svenska vargstammens bevarandestatus samt hur tätt angreppen inträffar.

- Skyddsjakt bör övervägas tidigast efter ett (1) angrepp som bedöms vara utfört av samma individ inom en 12-månadersperiod, där permanenta förebyggande åtgärder² vidtagits.
- För vandringsvarg och ensam stationär varg bör en skyddsjaktsansökan tillstyrkas tidigast efter tre angrepp under en 12-månadersperiod, även på besättningar där rimliga förebyggande åtgärder inte har vidtagits.
- För revirmarkerande vargpar, vargrevir med föryngring eller familjegrupp bör en skyddsjaktsansökan tillstyrkas tidigast efter fyra angrepp under en 12-månadersperiod, även på besättningar där rimliga förebyggande åtgärder inte har vidtagits.

² Enligt Viltskadecenters rekommendationer för permanenta åtgärder

Rutiner och ersättningsnivåer för ersättningar efter rovdjursangrepp

Länsstyrelsen ansvarar för att anmälda rovdjursangrepp besiktigas av en förordnad besiktningsman inom 24 timmar efter anmälan. Då ett rovdjursangrepp bekräftats av besiktningsmannen betalar Länsstyrelsen ersättning i enlighet med de rekommendationer som Viltskadecenter upprättar och uppdaterar. I enlighet med 19 § Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättningar för viltskador (NFS 2018:5) betalas ingen ersättning för rovdjursangrepp på hägnat vilt.

Prioriteringsgrunder för bidrag till skadeförebyggande åtgärder

Länsstyrelsen kan i mån av medel ge bidrag till skadeförebyggande åtgärder genom viltskadeanslaget. Medlen ska användas till att i så hög grad som möjligt bidra till att minska rovdjursangrepp på tamdjur, och prioriteringarna grundar sig på ett antal erfarenheter från rovdjursförvaltning och forskning:

- Får och getter är de tamdjur som i högst omfattning angrips av rovdjur.
- Risken för angrepp är klart större i områden med fast förekomst av varg än i områden med andra rovdjursarter.
- Förutsättningen för etablering av varg i södra Sverige är mer gynnsam i områden med lägre täthet av fårbesättningar. Bidrag till skadeförebyggande åtgärder i sådana områden förväntas därför ge bättre verkningsgrad per ytenhet.
- Direkt efter ett vargangrepp är risken för ytterligare angrepp i samma besättning hög om inte effektiva akutåtgärder vidtas.
- Bidrag till skadeförebyggande åtgärder ska endast lämnas till sådana åtgärder som av Länsstyrelsen och Viltskadecenter bedöms vara effektiva i det enskilda fallet.
- Rovdjursavvisande stängsel har låg effekt mot lodjur.

Tillgängliga medel för åtgärder som syftar till att förebygga skador på tamdjur (ej hägnat vilt) bör därför fördelas enligt följande prioriteringar:

1. Akutåtgärder direkt efter ett konstaterat rovdjursangrepp.
2. Bidrag till permanenta åtgärder till får/getbesättningar som är belägna i områden med återkommande eller fast förekomst av varg.
3. Bidrag till permanenta åtgärder i tamdjursbesättningar som har haft angrepp av varg vid minst ett tillfälle under de senaste tre åren.
4. Bidrag till permanenta åtgärder i får/getbesättningar inom 100 km från ett befintligt vargrevir.
5. Bidrag till permanenta åtgärder i får/getbesättningar längre än 100 km från ett befintligt vargrevir men i områden med låg täthet av fårbesättningar, det vill säga <50 fårbesättningar per 10 kvadratmil.
6. Bidrag till permanenta åtgärder i får/getbesättningar längre än 100 km från ett befintligt vargrevir men i områden med hög täthet av fårbesättningar, det vill säga >50 fårbesättningar per 10 kvadratmil.
7. Djurägare som har fått bidrag till permanent rovdjursstängsel förbinder sig att underhålla detta i 5 år från det att stängslet är uppsatt och godkänt av länsstyrelsen.